HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

ה) ע"ש רפה, ב) גיטין ס. יבמות קטו., ג) רמ"ה כי סיכי דלא מתמזי קשקול וכן הוא גי' הרי"ף והרמ"ש, ד) לעיל יג., ה) [גיטין כד:], ו) ב"מ כ:, ז) [ע' תוספות כתובות כד: ד"ה אמנם], ח) רמ"ה ר"ל מדעת שניהם.

גליון הש"ס

תום' ד"ה אי כו' וליכא למיחש למידי. ועי' קהלניו קף לב ע"ב תוס' ד"ה מיישין:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דנפק בבי דינא דרב הונא: (ב) רשב"ם ד"ה והא למילתא דלא עבדינן וכו' דלא כתיב בהו מיחסוטו: (ג) ד"ה להכך וכו' ופסק ודוקא שטרי אקנייתא וכו' לכ"ע פסולין ע"כ פסק לפסק רבינו מנחם: (ד) ד"ה ואם היו מסומנין סימניהן זוין: (ה) ד"ה הוסל וכו' בבי דינא: (ו) תום' ד"ה כתבו ובמתא: וכמתא וכו' מכאני ליה בשמתא:

מוסף רש"י

כי קיימיתו בשילי כו'. שילי והיני מקומות הן (ירמות קסז). כי קיימיתו בהיני. לכתוב שטר, כתבו בהיני. כתבו בתוכו שבהיני נכתב (גיטין פ). קח לך עבדים. שיממנו אותו ומחזן כו, ולא מלי עני למימר ליה קנה מלקי (לעיל יג:). ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב. דלמר ליה לא מלי למימי ממך מלא מכילי ליה ממך ומכר לך שטר זה שטרותיו של יוסף בן שמעון פרוע. שמצא לאחד בין שמעון פרוע. שמצא שזכר לאחד מחד בין שטרותיו וכתוב בו שטרו של יוסף בן שמעון שכילי פרוע שמצא שזכר לאחד מחד בין שטרותיו וכתוב בו שטרו של יוסף בן שמעון שכילי פרוע וחיני לו שני שטרות על שניהם, שטרות שניהן פרועין. שכל אחד יכול לומר על שלי נכתב שובר (ב"מ כ:).

מוסף תוספות

א. דמאן דיזקר בציענא יזיף. ויטב"ש. ב. דלא תימא שלא חשו לזה אלא בב' מקומות רחוקים זה מזה כמהלך יום אחד דאיכא למיחש לשקרא שיאמרו עמנו היה במקום פלוני אלא אפי' בב' מקומות קרובים מאוד גזרו חכמים. ויטב"ש.

עין משפט נר מצוה

קי א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' מג סעיף יט:

קיא ב מיי' פ"ל מהל' גירושין הל' כח ופכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג עשין ג וסי' לד טוש"ע שם סעי' כ וטוש"ע חה"ע סי' קכו סעיף ו:

קיב ג ד ה מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' נג:

קיג ו מיי' פ"ל מהל' שכנים הל' ג סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קעח סעיף ו:

קיד ז מיי' פכ"ל מהל' מלוה ולוה הלכה ח סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' מט סעיף ז:

קטו ח מיי' שם טוש"ע שם סעי' ט:

רבינו גרשום

והא האידנא. דעבדינן שטר מאוחר וכתבי תברא ולא כתבי בסתמא אלא כתבי בהו זמן ולא חיישינן: אמר ליה רבנן תקוני תקיני. כנגד הרמאי ולכתוב שובר בסתם מאן דעבד הכי עביד. אין יכול המלוה לחזור ולגבות ממנו כלום ומאן דלא עביד הכי שוברו בסתם אם המלוה רמאי הוא יכול לחזור ולגבות דאיהו דאפסיד אנפשיה דאיבעי ליה למכתב שוברו בסתם כדתקינו רבנן: כי קיימיתו בשילי. שם מקום ואתם רוצים לכתוב באיזה מקום נכתב השטר כתבו שנכתב בשילי: ואע"ג דמסירן לכו מילי. כלומר אע"ג דבהיני היתה ההלואה ושם מסרו לכם המעשה שתהיו עדים בדבר ואם לא הספקתם לכתוב שם השטר כתבו שנכתב בשילי ולא בהיני דלא מיחזו כשיקרא וכן כי קיימיתו בהיני כו': שטרי אקנייתא. שום שטר שיש בו קנין: ואי לא. דלא בעיתו למכתב מיומא דקיימיתו ותרצו לכוון באומדן דעתא את הקנין ולא ידעיתו בברור אימת הוה ותכתבו בתר אומד מיחזו כשקרא: ניהא ליה למלוה וניהא ליה ללוה. דלא ליהוי אלא חד שטרא ניהא ליה ללוה דליפגום שטרא דמלוה דכיון דלית ליה אלא חד שטר ופרע ממנו חציו נמצא השטר פגום דאין יכול המלוה ליפרע ממנו עוד אלא בשבועה כדתנן הפוגם את שטרו לא נפרע אלא בשבועה: וניהא ליה למלוה. שיהא לו שטר אחד גדול שאם פרע לו הלוה חציו וזה כותב לו שובר על חציו וכיון דיש בידי המלוה עדיין שטרו שלם יכוף הלוה את עצמו וימחה לפרוע לו הכל שמתירא שמא יאבד שוברו ויוציא הלה את שטרו ויאמר שלא פרע לו עדיין כלום: ניהא ליה למלוה דלא ליפגום שטריה. שאם פרע האחד השני לא יפרע ממנו כלום ולא יפגום וגובה ממנו בלא שבועה: וניהא ליה ללוה. דהואיל שאין החוב שלו כולו בשטר אחד אם פרע לו האחד מחזיר לו אותו שנפרע כולו ואין בידו אלא שטר אחד שלא נפרע ממנו כלום ואין יכול לכופו ולהפחידו שיתבע ממנו יותר ממה שחייב לו שהרי החזיר לו השטר הפרוע ולא נשאר בידו אלא אותו שעדיין לא פרע ממנו כלום:

(ט) **ולחידנא לא עבדינן הכי.** לעלם כתבינן שטר מחוסר סתמא לעלם כתיב לימרנוהו וכתבינהו וכתבינן מבחל עלייהו בשעת פרעון וכתבינן זמן בשובר ולא כתבינן ליה סתמא ולמורמא דרבי יוסי לא חיישינן: **נהגך דמסתי לקניתא.** כותבי שטר מתנה שמין כתוב בהן מחריות ולא אמי למיטרף שכתב מלקוחות אי נמי שטר מכירה שכתב בהן מחריות שדינו לטרוף לקוחות משעת מכירה דעדים מפקי ליה לקלא ולא שטר דלמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף מג:) אמר רב המוכר שדהו בעדי גובה מנכסים משועבדים וכדמפרש התם [מב.] טעמא מלוה מחזיני קא רמית כו' הלכך אי אתי למיטרף שכתב בהן מחריות ולא אמי למיטרף שכתב מלקוחות אי נמי שטר מכירה כתבו עכשיו לומר היום יומא דאקניתן ליה מן הנותן מתנה או מוכר מכירה כתבו עכשיו והמכירה למיחש שמא מחר אמי למיטרף לקוחות שנתנה המתנה והמכירה לאחר שלא כדין. (פסק) ודוקא שטרי לקנייתא אבל שטרי הלואה שיש בו מחריות לא יכתוב שלא היום יום שעומד בו עכשיו דל"ב הוה ליה מוקדם ופסול דאתי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב בשטר שלא כדין דלעולם אין לקוחות משועבדים לשום אדם כל זמן שלא נכתב שטר עד שיקחו מן הלוה קרקעות אחר שנכתב השטר שמעבד נכסיו הלכך אי כתבי יומא שנעשית ההלואה בשטר זה פסול הוא דאתי למיטרף לקוחות שלקחו בין ההלואה לכתיבת השטר ושם לא נשתעבדו עד לאחר כתיבת השטר דעדים המחומים על השטר אינהו מפקי ליה לקלא דלמרי' לעניין הלואה מחזקת הבתים [שם] ולקוחות שלקחו אחרי כן אינהו הוא דלפסידו אנפשייהו אבל מקמי כתיבת השטר שפיר זכון ולפילו נכתב ביום ומחתם בלילה משבינן ליה מוקדם ופסול דהא לא משעבוד לקוחות שלא מיום מחימה ולילך ולפילו אתי למיטרף מיום כתיבתו שלא כדין וכי תנן בהמניח גט (גיטין דף ל.) נכתב ביום ונחתם בלילה פסול ורבי שמעון מכשיר שהיה ר' שמעון חומר בגיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה [יח.] מפרש טעמא לעניין גיטי נשים מיהו לעניין שאר שטרות לכ"ע פסולין (ג) : פסק הפס רבינו חננאל פירש דהא דרבה בר שילא שמעינן מינה דשטרא דכתיב בהאומ יומא דקנו מינה ובתב כמה יומי לתפילו עליה הניהו שהדי קמאי שפיר דמי מדקתמר מי ידעיתו יומא דלקניתו כתבו האומ יומא ולפ על גב דחתמי עליה למילתא שפיר דמי דלא משכחן דבעו חתימת האומ יומא דלא גט משה בלבד דתנן בגט נכתב ביום ונחתם בלילה פסול וכן הלכה האומ כך פר"ח. אך לא יתכן דלא כמו שפירשתי וכדפי' מתניתין דגיטין: **כי יתבינהו בשילי.** ותתם כותבין שם אותה העיר בשטרי מכירה או שטרי הלואה או שטרי מתנה או זכרון עדות כתבו בתוך השטר מקום שנתחם שם בשעת כתיבה כלומר במקום פלוני כתבנו הך מה שרשומ במקום פלוני: **בהיני.** מקום: **הלי מלן דנקיט.** מלוה דנקיט שטר מלוה בר מלה זוזי ואמר להם כתבו לי תרי בני חמשים שכשיפרע לי הלוה חמשים זוזי תקרע שטרא של חמשים ולא יהיה לריך לכתוב שובר לו בתניין שלא מדעת הלוה: **מ"ט עכוד רבנן מילתא.** שתקנו שלא יפרעו שטרו מכמות שהיה דניחא ליה כו': **כי היכי דליכוף ולפרעיה.** כשיפרענו לוה למלוה חלי חובו יכופנו מלוה לפרוע לו השאר כי יתלא הלוה פן יפסיד שוברו ויתבעהו מלוה כל חובו: **כי היכי דליפגום שטרו.** כשיפרע חמשים זוז הרי נמחק שטר שניה מלוה פגום ותנן (כתובות דף פז.) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה וה"ה לכל השטרות דלמרי' במסכת שבועות וכי מה בין זה לפוגם שטרו כו' בפ' שבועת הדיינין (דף מא.): **כי היכי דלא ליפגום שטרו.** לך כשיפרעהו חמשים זוז יחזיר לו שטר של חמשים ונשאר בידו שטר של חמשים שני שלם: **אמר רב אחי מאי מלן דנקט שטר.** מלוה בר מלה זוזי ואמר להו לספרי כתובו חד בר חמשים מההוא זמן ולשמן שהרי פרע לי המוחר וקרעו שטר זה לא כתבינן ליה שטר אחרינא לא מזמן לשמן וכל שכן מזמן זה של יום כתיבה ולילך אמת שטר פרוע הוא זה ויש לו שובר לגוה עליו ויוציא המלוה עליו שטר של חמשים ויאמר חוב אחר הוא שהלויתי לך פעם אחרת: **מתני' הרי עשיר הומר נעני הו.** ולפי' למלן דאמר בפרק קמא (לעיל דף יג.) לחית דינא דגוד גו מגוד שאני הכא דגוד מיכא מגוד ליכא והכי מתרץ לה התם [שם:]: **קח לך עבדים.** דבהחיל חזקה שהניחו אבין יהיה לעולם ולא יניחו לו להרבות ולהביא בני אדם במרתף אלא מבני ביתו: **אינן יכולין להוליא שטר חוב זה על זה.** שיכול הלה לטעון שטר זה שבידך אני החזרתיו לך כשהחזרת לי ממון שלוית בו ממני: **ולא אחר יכול להוליא.** על אחד מהם דכל אחד אני אדם מלי ליה אלא אבין אחד בלבד שמעידין זה לוה מזה אבל מן השטר אין יכולין להביא ראיה: **נמלא לאחד בין שטרותיו כו'.** בגמ' [קטב.] פריך עלה מריש ומפרק לה שפיר: **כילד יעשו.** שם רוצים לגוות זה מזה או מאים אחד או לקנות קרקע: **ישלשו.** אבי אביו ויכתוב יוסף בן שמעון בן יעקב וזה יכתוב יוסף בן שמעון בן נפתלי: **משלשים.** שמותיהן ושמות אבותיהן ושמות אבי אביהן זוין: **יכתבו שימן.** יוסף בן שמעון שהוא גוך או נבן או גיבור לוה מיוסף בן שמעון שהוא מרוך או שמוד: **ואם היו** (ד). סימניהן זוין: **יכתבו כהן.** שם אחד מהן כהן יכתבו יוסף כהן לוה מיוסף ישראל: **גמ' הוה שטרא דנפק** (ה) **בני דינא דרב הונא.** והיה מוחזק בו שהיה אחד מהם כהן טוען פלוני בן פלוני כתוב בשטר זה השטר כתבו וחתמו ומסרו לי לפי שהלויתיו כך וכך ממון וכדתנן מתניתין בפירקין (דף קעה:) הוליא עליו כתב ידו שהוא חייב לו וגובה מנכסים בני חורין ואת שמי לא הוזכר לכתוב שהרי מסרו לי וכתב לי ממך כלומר ממי שמוחזק בשטר ממך

אי ידעיתו יומא דאקניתו ביה כתובו. בשטרי מקנייתא דוקא בשטר הלואות לא מיירי [א] כך פירש רשב"ם ותומר ר"י דלא שנא בשטר מתנה ממש מיירי דלפילו בשטרי מקח וממכר משכחת לה כגון דכתבי מדעתא [ו] עדיס דללקוחות ליכא הכא פסידא כלל דיש קול למקח וממכר [ז] וליכא למיחש למידי: **כתבו בשילי.** היני ושילי קרובות זו לזו להכי נקט להו שאפילו בשתי עיירות קרובות זו לזו כתבו על שם העיר שתעמדו בה בשעת כתיבה [ב] וגם היו רגילין תדיר להיות בהיני ושילי והכי ממרינן בגיטין (דף כה: ע"ש) הוי מכתפי [ו] לה בשעתא דריגלא משילי להיני ומהיני לשילי:

עבידן ליה תרי שטרי כו' מאי טעמא כו'. תימה ממאי לא קאמר לפרוע הוא כדאמר רב משי בשמוון ומומר ר"י דהכא מיירי לפי' ידעינן שאינו פרוע:

ואמר שויה ניהלי תרי בני חמשין חמשין לא משוינן להו מאי טעמא עבדו רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה למלוה כדי שיכוף לפורעו וניחא ללוה כי היכי דניפגם שטריה ואמר רבא [ח]האי מאן דנקיט שטרי בני חמשין חמשין ואמר שוינהו ניהלי חד בר מאה לא משוינן ליה עבוד רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה כדי שלא יכוף למלוה כי היכי דלא ניפגום שטריה וניחא ליה ללוה כדי לפורעו אמר רב אשי [ח]האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שוונהי ניהלי חד בר חמשין לא משוינא ליה מ"ט אמרינן האי מיפרע פרעיה ואמר ליה הב לי שטראי ואמר ליה אירכם לי וכתיב ליה תברא ומפיק ליה האי ואמר ליה האי אחרינא הוא: **מתני'** [ט]**שני אחין אחד עני ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד עשאן לשכר השכר לאמצע עשאן לעצמן הרי העשיר אומר לעני קח לך עבדים ויורחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד [י]שנים שהיו בעיר אחת שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה** [יא]**ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב** [יב]**נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהן פרועין כיצד יעשו ישלשו ואם היו משולשין יכתבו סימן ואם היו מסומנין** [יג]**יכתבו כהן: גמ'** ההוא שטרא דנפק [ו] **לבי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה אני פלוני בר פלוני לויתי מנה ממך אמר**

מרחץ ובית הבד לשכר. כדי להשכירן ליטול מהן שכר רחיצה ושכר דריכה יכול העני לכופו לעשיר שישכיר אותם ויחלקו השכר לאמצע: עשאן אביהן לעצמו. ולא להשכירן לאחרים יכול העשיר לכופו לעני שלא להשכירן אלא אומר לו לעני קח לך. כלומר כדרך שאבינו היה עושה לעצמו ולא היה משכיר: אני פלוני בן פלוני לויתי ממך סתם. ולא היה כתוב שמו של מלוה: